

Huom. Kaikki tehtävät 1-3 ovat ns. *rästitehtäviä*, joilla voi paikata puuttuvia laskuharjoituspisteitä. Palauta vastauksesi *viimeistään keskiviikkona 8.5. klo 9.00* tietoverkkolaboratorion ilmoitustaulun alla olevaan kurssin lokeroon (G-siipi, 2. kerros).

1. Tarkastellaan yhden palvelijan jonosysteemiä, jossa on ääretön määrä odotuspaikkoja. Asiakkaat saapuvat Poisson-prosessin mukaisesti intensiteetillä λ ja asiakkaiden palveluajat ovat riippumattomia ja eksponentiaalisesti jakautuneita odotusarvolla $1/\mu$. Kaikkia asiakkaita ei kuitenkaan huolita systeemiin, vaan saapuva asiakas pääsee sisään (systeemin tilasta n riippuvalla) todennäköisyydellä $1/(n+1)$ ja siis hylätään todennäköisyydellä $n/(n+1)$. Merkitään $X(t)$:llä systeemissä olevien asiakkaiden lkm:ää (eli systeemin tilaa) hetkellä t . Prosessi $X(t)$ on Markov-prosessi.
  - a) Piirrä prosessin $X(t)$ tilasiirtymäkaavio.
  - b) Millä ehdolla systeemi on stabiili, ts. sillä on tasapainojakauma? Johda prosessin $X(t)$ tasapainojakauma.
2. Tarkastellaan järjestelmää, jossa on n rinnakkaista palvelinta ja m odotuspaikkaa. Asiakkaiden palveluajat ovat riippumattomia ja eksponentiaalisesti jakautuneita odotusarvolla $1/\mu$. Oletetaan lisäksi, että systeemi on aina täysi: hetkellä 0 systeemissä on $n+m$ asiakasta ja aina kun yksi asiakas poistuu palvelusta uusi asiakas saapuu välittömästi systeemiin. Kuinka kauan (hetken 0 jälkeen saapunut) yksittäinen asiakas keskimäärin viettää tällaisessa systeemissä?
3. Tarkastellaan ns. elastisia lähteitä, jotka käyttävät ABR-palveluluokkaa. Oletetaan, että uusia tällaisia yhteyksiä syntyy Poisson-prosessin mukaisesti intensiteetillä $\lambda = 75$ yhteyttä sekunnissa. Kunkin yhteyden tarkoituksena on siirtää tiedosto, jonka koon oletetaan noudattavan eksponenttijakaumaa keskiarvonaan $L = 1$ Mbit, linkin J kautta pisteestä A pisteeseen B. Oletetaan linkin J kapasiteetiksi $C = 100$ Mbit/s. Ideaalita-pauksessa ABR-vuonohjaus jakaa linkin kaistaa tasapuolisesti eri yhteyksille. Yhteystasolla tämä vastaa M/M/1-PS jonomallia (PS = Processor Sharing -jonokuri): kun n yhteyttä kilpailee linkin kaistasta C , jokainen saa siitä n :nnen osan eli C/n . Laske yhteyden saama keskimääräinen kaista eli läpimeno (throughput).

Ohje: Laske ensin yhteyden keskimääräinen päälläoloaika (so. tiedoston keskimääräinen siirtoaika).